

Динаміка рівня довіри соціальним інститутам та органам влади наприкінці 2015 року

На основі даних трьох загальнонаціональних опитувань (вересень, листопад, грудень 2015 р.) представлені зрізи суспільно-політичних настроїв, зацікавленості ходом політичного життя та електоральних мотивацій населення України.

Вибіркова сукупність кожного опитування моніторингу складає не менше 2000 респондентів, репрезентативна за основними соціально-демографічними показниками стосовно дорослого населення України. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1 : 0,9 до 0,5 : 0,5 становлять 1,31 – 2,18 відсотка. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю за місцем проживання респондента „віч-на-віч”.

Контакти для додаткової інформації

Балакірева Ольга Миколаївна,

Завідуюча відділом моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАНУ»;

Голова правління Українського інституту соціальних досліджень імені Олександра Яременка

тел/факс: 050 310-3147

e-mail: bon_smc@inet.ua

web: <http://www.uisr.org.ua>

Дмитрук Дмитро Анатолійович,

Директор Центру «Соціальний моніторинг»

тел.: 068 124-6970

e-mail: dmitruk_d@ukr.net

web: <http://www.smc.org.ua>

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

- Станом на листопад поточного року найвищим є рівень громадської довіри до волонтерів (74%), громадських об'єднань (61%) та Збройних сил України (61%). Найменше ж люди довіряють владі Російської Федерації (4%), російським ЗМІ (5%) та вітчизняній судовій системі (12%). Крім того, українці більш схильні довіряти місцевій а не державній владі, а також органам місцевого самоуправління.
- Показник довіри президенту України П. Порошенку суттєво знизився: від позитивного балансу у грудні 2014 року на рівні «+4,1%» до негативного на рівні «-35,1%» у грудні поточного року. Але довіра до діючого Президента залишається вищою, ніж до Верховної Ради України (баланс: «-68,4%»), прем'єра А. Яценюка (баланс: «-59%») та Кабінету Міністрів (баланс: «-69,2%»).
- Кожен п'ятий респондент продовжував постійно стежити за політичним життям (21,2%). Найчастіше (39,2%) українці вказували, що цікавиться політикою зрідка.
- Ключовим параметром, який впливає на обрання тієї, чи іншої політичної сили продовжує залишатися особиста довіра до її лідера (36,2%). Другим за важливістю чинником вибору партії, є захист інтересів соціальної групи з якою обожнює себе респондент (22%). На третє, четверте місця респонденти поставили наявність гідної команди (16,7%) та підтримку програмних положень (16,3%).

РІВЕНЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДОВІРИ ДО СУСПІЛЬНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ТА ГРОМАДСЬКИХ ДІЯЧІВ

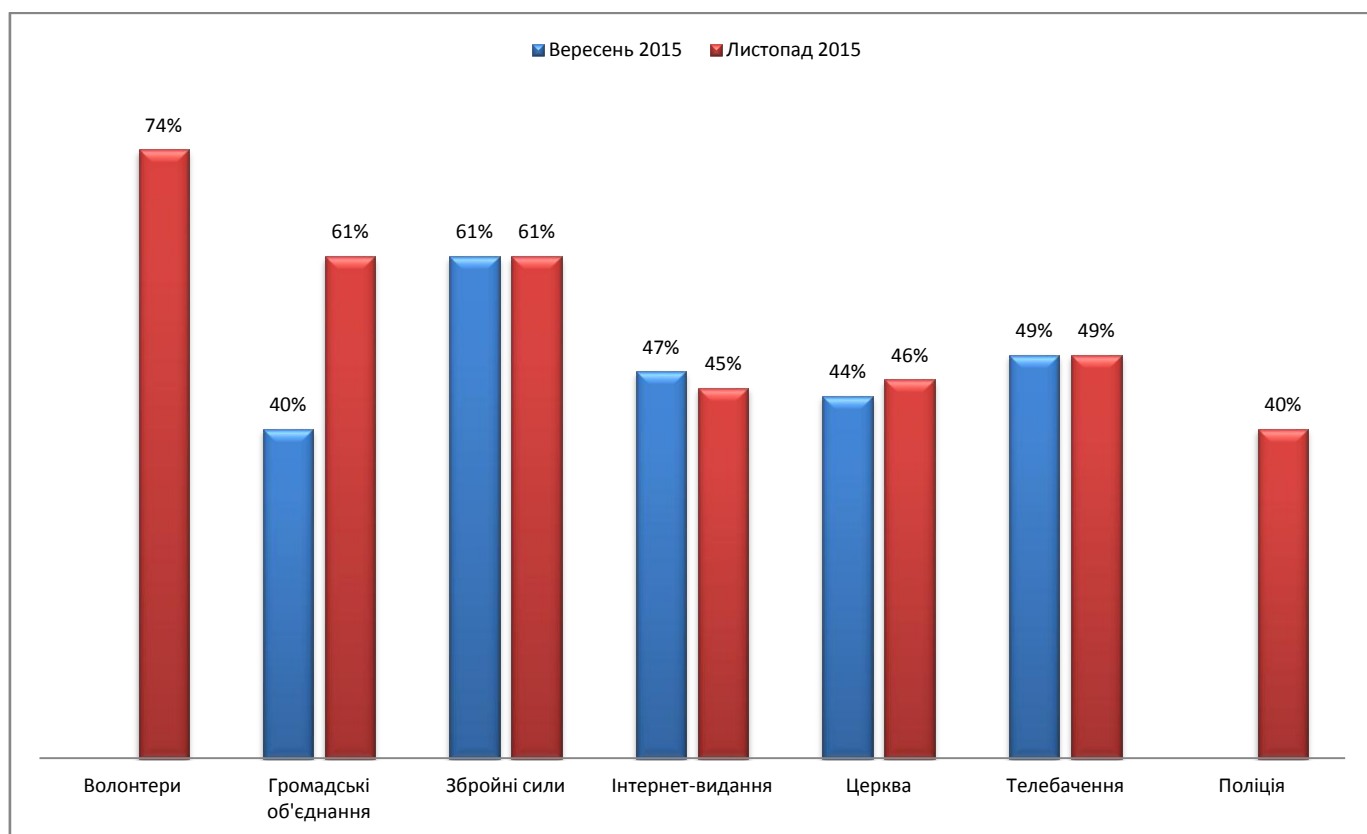

Рис 1. Рівень¹ суспільної довіри до окремих організацій та суспільних інститутів, % серед організацій, які мають позитивний баланс довіри²

В листопаді 2015 року, українське суспільство найбільше довіряє волонтерським (74%) та громадським організаціям (61%). Стабільно високим також залишається рівень довіри до вітчизняних Збройних Сил (61%).

Високою довірою українців користуються і засоби масової інформації – інтернет-видання (45%) та телебачення (49%). Високий рівень довіри зберігає церква (46%). Особливої уваги заслуговує нова патрульна поліція, яка за даними дослідження також користується значним рівнем суспільної довіри (40%).

При цьому варто зазначити, що усі зазначені структури, за виключенням ГО, зберегли показники довіри на рівні вересня 2015 р. В останньому кварталі поточного року громадським організаціям вдалося значно збільшити суспільну прихильність. Також, необхідно зазначити, що показники довіри до нової патрульної поліції та волонтерських організацій вперше були зафіксовані у листопаді поточного року, отож не можуть бути порівняні із більш ранніми даними.

¹ Сума відповідей «повністю довіряю» та «скоріше, довіряю».

² Баланс довіри визначається як різниця між частками населення, що довіряють («повністю довіряють» та «скоріше довіряють») та тими, що не довіряють («зовсім не довіряють» та «скоріше не довіряють»).

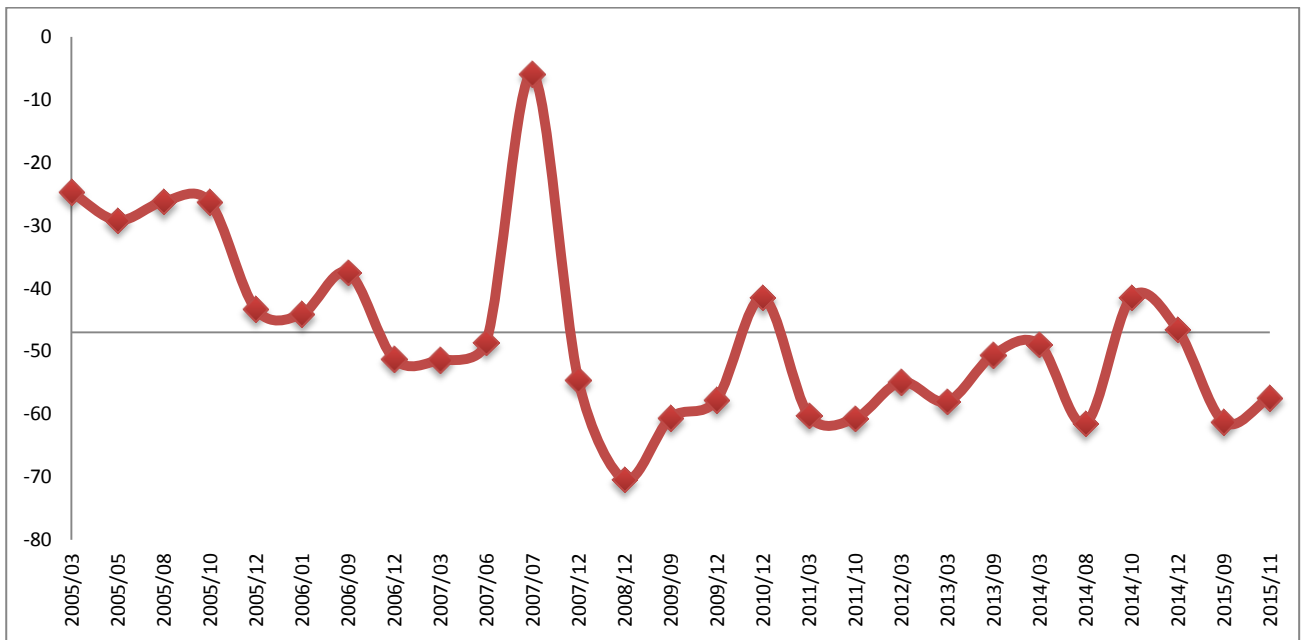

Рис. 2. Динаміка балансу довіри до політичних партій в Україні (2005-2015 рр.), %

Останні показники демонструють незначне підвищення рівня довіри до вітчизняних партій. Зазначимо, що даний показник практично не змінився з вересня поточного року, і навіть проведення місцевих виборів не стало достатнім підґрунтям для значного зростання довіри до політичних сил.

Відсутність зрушень на фоні проведення оновлення місцевих еліт за рахунок виборчих процедур вказує на наявність глибокої політико-соціальної кризи в українському суспільстві.

Аналіз результатів моніторингу, що проводився «Українським інститутом соціальних досліджень ім. Яременка» спільно із «Центром «Соціальний моніторинг» з березня 2005 року, вказує на те, що поточний баланс довіри суспільства до вітчизняних політичних сил є продовженням кризових тенденцій в українському політикумі, що беруть свій початок у вересні-грудні 2007 року, коли відбувалися позачергові парламентські вибори, що завершилися перемогою Партій регіонів. З того часу тенденція суспільної недовіри до українських політичних сил зберігається з незначним тимчасовими періодами поліпшення, а саме у кінці 2013р – на початку 2014 р. (період «Революції гідності») і у серпні-грудні 2014 р. (період активної передвиборчої кампанії та парламентських виборів).

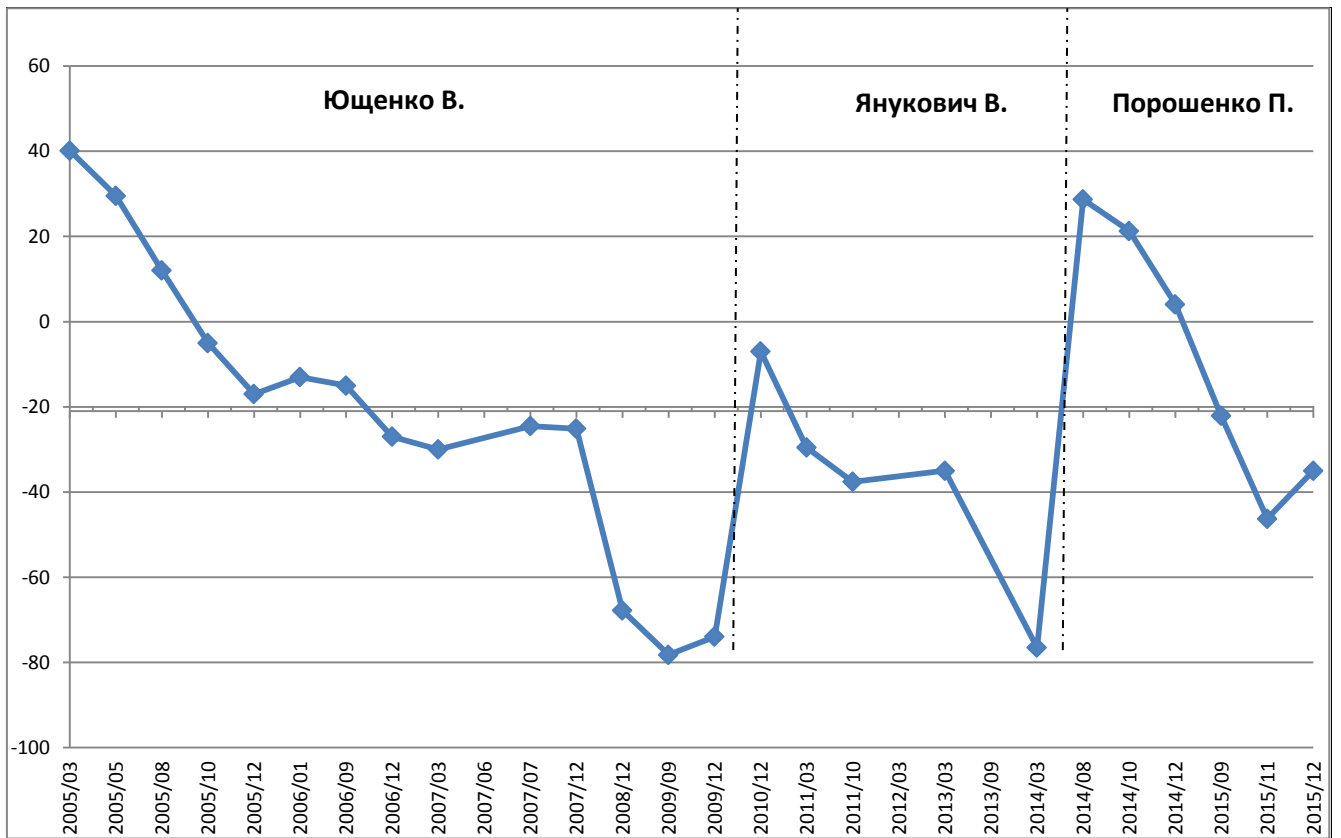

Рис 3. Динаміка балансу довіри до Президента України (2005-2015 рр.), %

Рівень довіри до Президента України П. Порошенка характеризується поступовим зменшенням, починаючи з його обрання у липні 2014 р. При цьому, аналіз динаміки рівня громадської довіри дозволяє зробити висновок про те, що незважаючи на вельми високий кредит довіри на початку президентської каденції, сьогодні діючий Президент втратив значну її частину – так станом на грудень поточного року баланс довіри по П. Порошенка є від’ємним і становить -35%. Разом із тим, третина українців (30%) частково, або повністю довіряють Президенту. Варто зазначити, що незважаючи на негативні показники, рівень довіри до П. Порошенка є вищим показників довіри до Верховної ради України та Кабінету Міністрів.

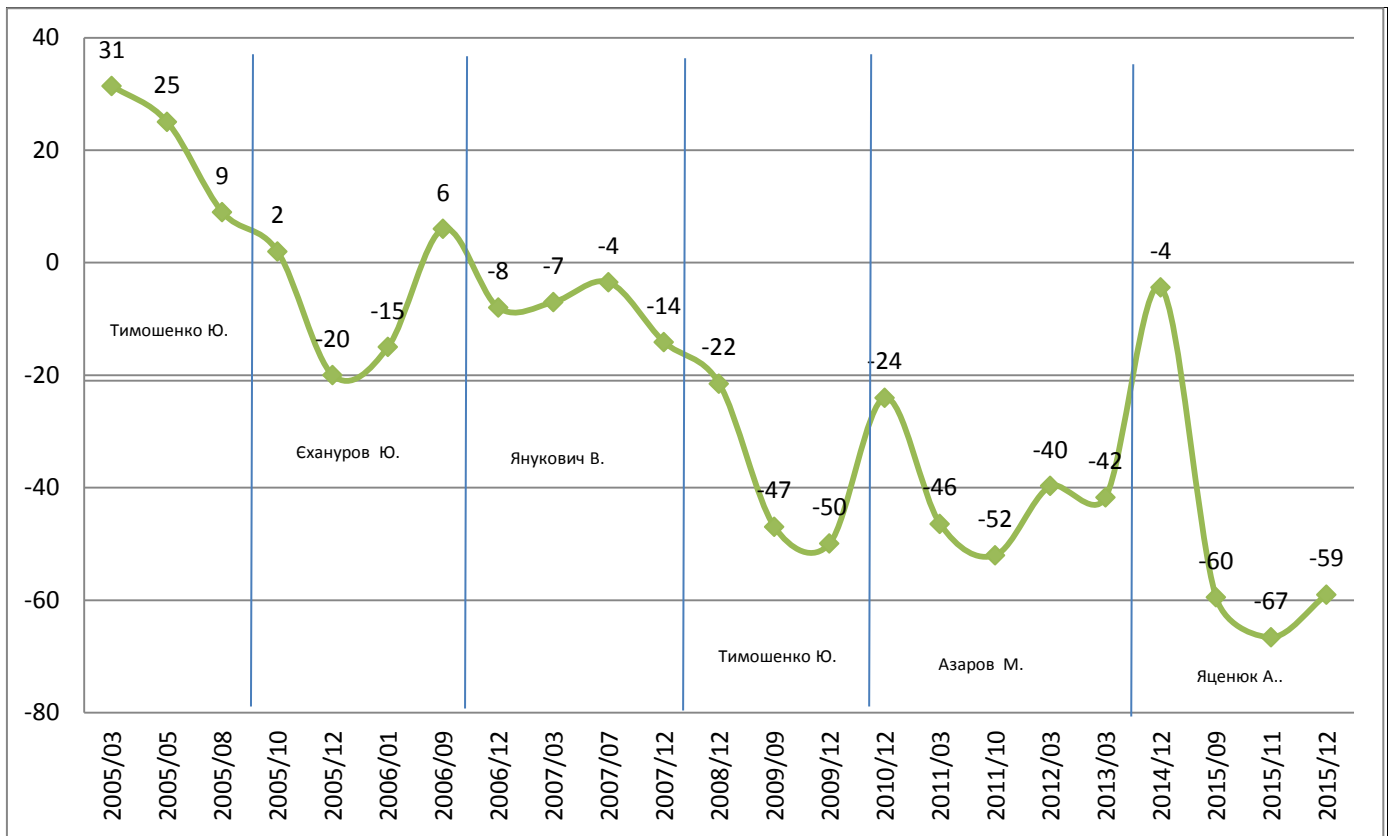

Рис 4. Динаміка балансу довіри до Прем'єр-міністра України.

Аналізуючи динаміку рівня громадської довіри до Прем'єр-міністра А. Яценюка, можна зробити висновок про подібність динаміці довіри діючому Президенту.

З отриманих даних можна зробити висновок, що сьогодні українці розглядають владну команду як єдиного політичного актора. Утім, для Прем'єр-міністра, який несе відповідальність за економічну ситуацію у державі, показники довіри природно є нижчими, аніж у Президента. У випадку А. Яценюка ключовими факторами зменшення рівня довіри є загальна економічна криза у державі, знецінення гривні та підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги. У свою чергу, зростання довіри наприкінці поточного року можна пов'язати з передсвятковими настроями та із введенням в дію безвізового режиму із країнами ЄС.

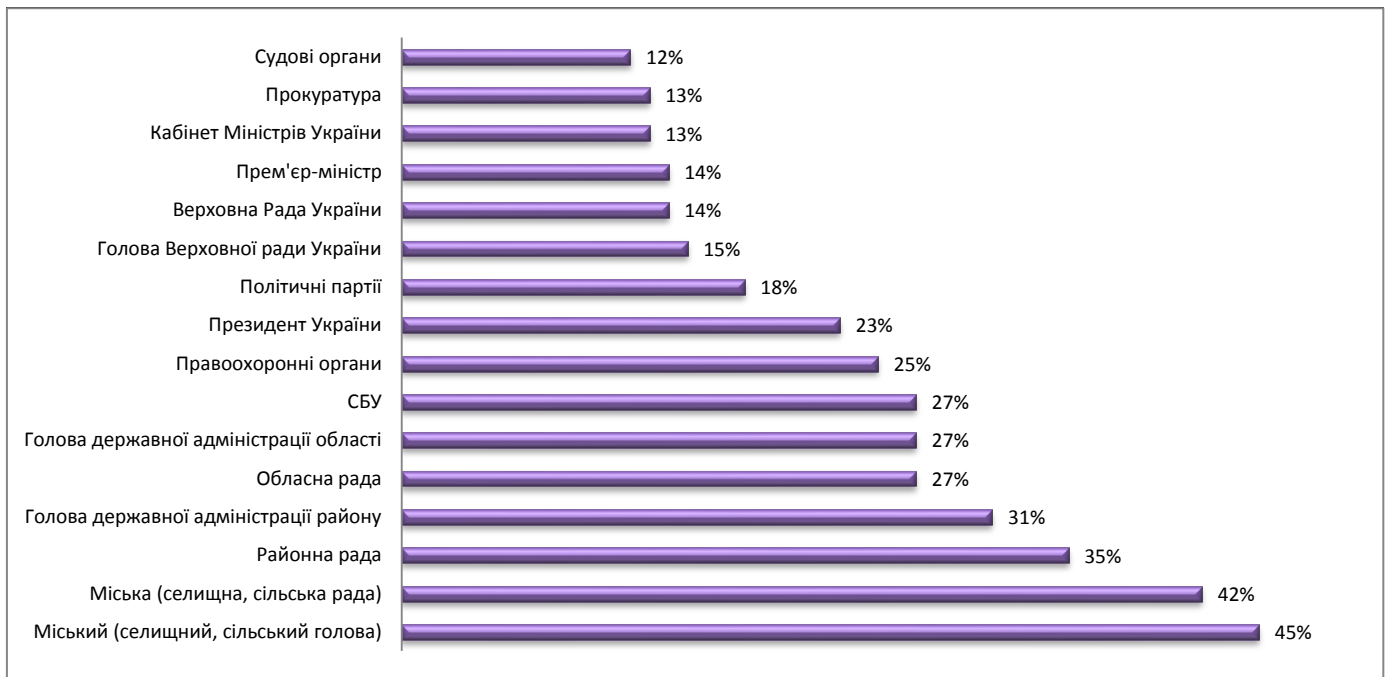

Рис 5. Рівень довіри до органів державної влади та органів місцевого самоуправління станом на листопад 2015 р., %

Станом на листопад поточного року найбільшою довірою громадськості користуються органи місцевого самоврядування – міські (сільські/селищні) голови (45%) та міська (сільські/селищні) ради (42%), а також районні ради (35%). Представлені дані дозволяють констатувати наявність поступового зменшення довіри до органів місцевого самоврядування із підвищенням їх рівня – так, обласним радам довіряють лише 27%. Подібна залежність є характерною і для показників довіри до місцевих органів державної влади – головам держадміністрацій районів довіряють 31% українців, а аналогічний показник для голів держадміністрацій обласного рівня становить лише 27%.

Разом із тим, найвища ланка державної влади – Верховна рада та Кабмін, демонструють значно нижчі показники – так, ВРУ у листопаді 2015 року довіряли лише 14%, а Кабінету Міністрів – 13% громадян. При цьому довіра до даних інститутів тісно пов'язана із особистою довірою до їх керівників (А. Яценюку довіряють лише 13% українців, а В. Гройсману – 15%).

Показово, що на фоні високого рівня довіри до патрульної поліції, показник довіри правоохоронним органам значно нижчий і становить лише 25%. Низьким є і рівень довіри СБУ (27%). Найменшою довірою серед правоохоронних органів сьогодні користується прокуратура (13%) та судові органи (12%).

ЕЛЕКТОРАЛЬНА АКТИВНІСТЬ І МОТИВАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ

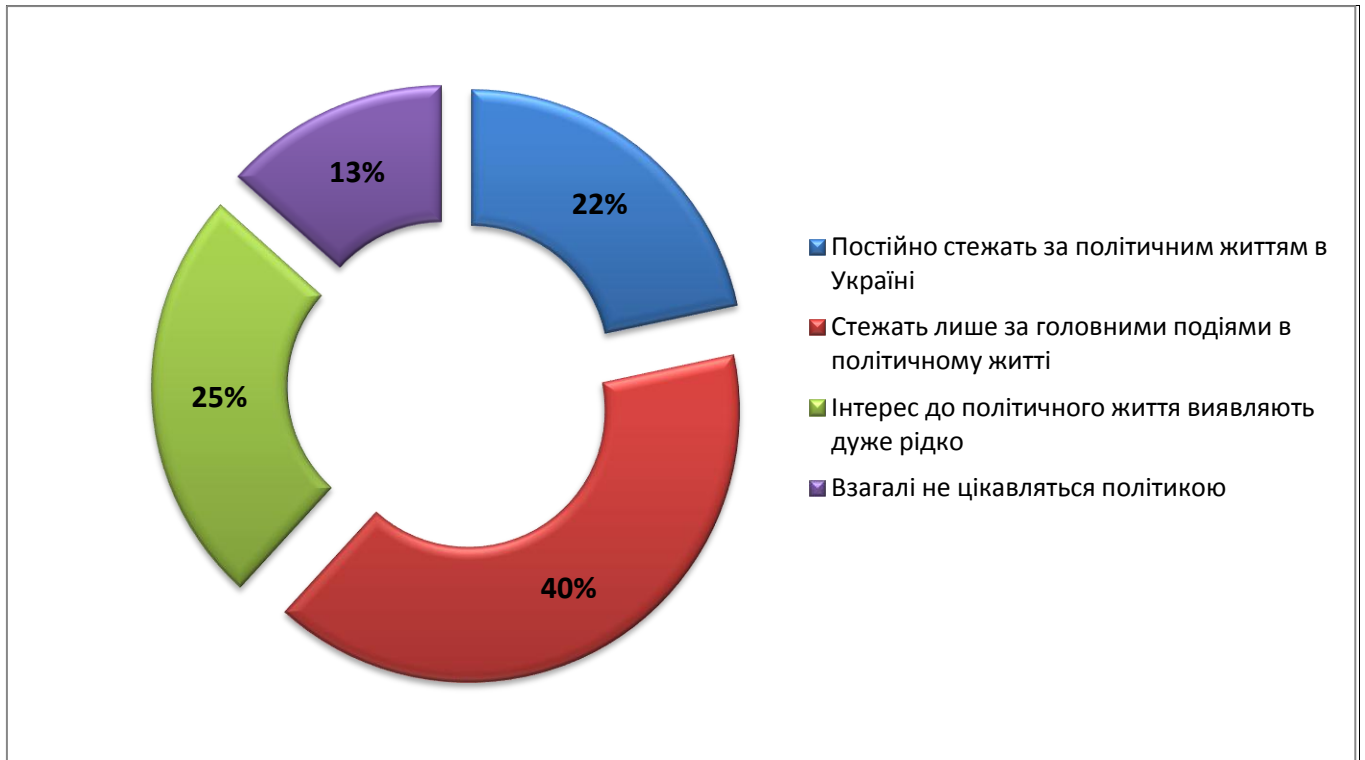

Рис 5. Рівень електоральної активності громадян станом на листопад 2015 р., %

Незважаючи на те, що більшість українців не довіряють діючій владі, у суспільстві зберігається високий рівень інтересу до політичного життя в державі. Так, 62% опитаних у листопаді засвідчили, що цікавляться політичними подіями - із них 22% постійно стежать за ними, а 40% - відслідковують лише головну інформацію про політику.

Разом із тим, більше третини опитаних громадян (38%) відсторонюються від політики. Із них 25% лише зрідка виявляють інтерес до політичного життя і лише 13% взагалі не цікавляться ним.

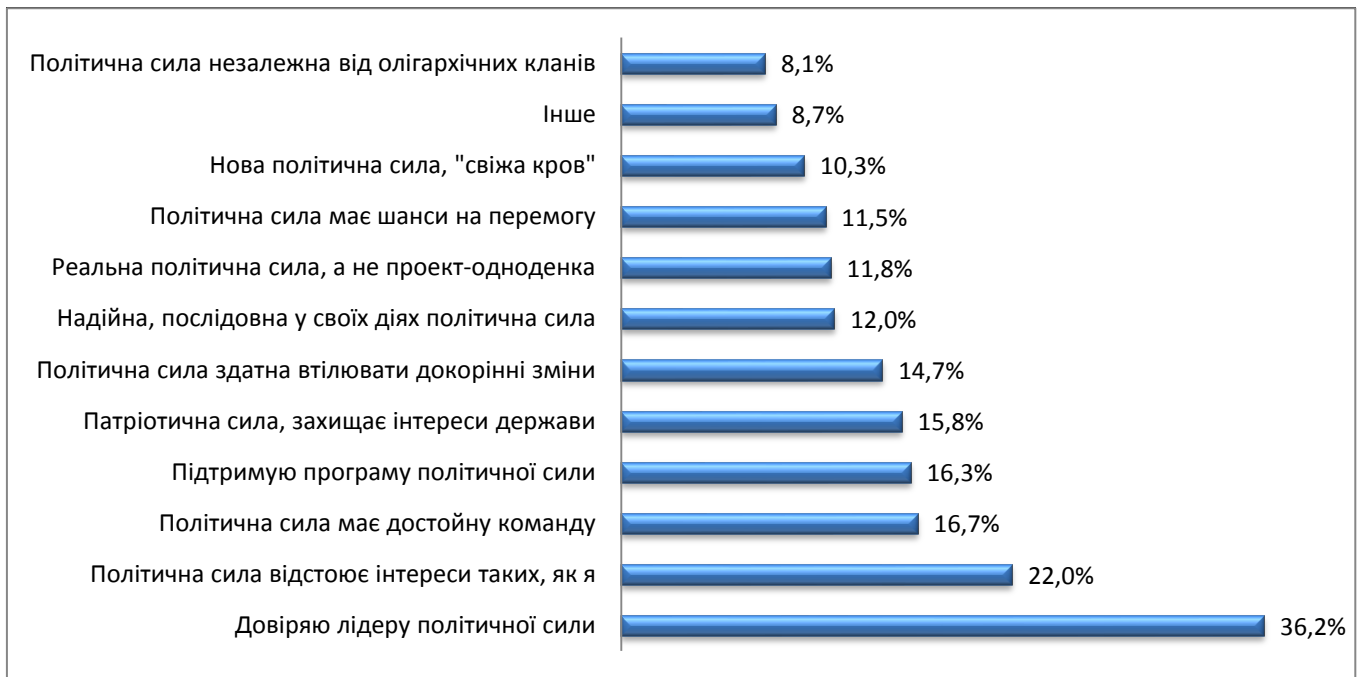

Рис 6. Структура основних мотивацій політичного вибору, %

Зважаючи на низький рівень довіри українців до політичних партій, головним у виборі тієї, або іншої сили на виборах є наявність у людей особистої довіри до лідера партії (36,2%). Другим за важливістю фактором обрання тієї, чи іншої політичної сили, респонденти називають відстоювання нею інтересів їхньої соціальної групи (22%).

Цікаво, що при цьому такі фактори як достойна команда і гарна програма є другорядними. Їх вважають головним при обранні політичної сили 16,7% і 16,3% респондентів відповідно. Також, через рік після подій на Майдані Незалежності знизилася актуальність для вибору декларування партіями своєї патріотичності (15,8%), так само як і можливість втілювати докорінні зміни в економіці, політичній та соціальній сферах (14,7%). Такі дані вказують на наявність у суспільстві розчарування у результатах "Революції гідності" і відсутності віри у можливість приходу до влади нових, послідовних реформаторів. На це також вказує те, що незалежність партій від олігархічних кланів вважають головним при обранні лише 8,1% опитаних, а їх новизну 10,3%. Таким чином, можна стверджувати, що українське суспільство повертається до традиційних електоральних орієнтирів - особистої довіри і декларування партіями захисту інтересів їхньої соціальної групи.